

El Contrapàs

Pineda de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Plaça de Catalunya, núm. 1

Coordenades:

Latitud: 41.62749
Longitud: 2.6894
UTM Est (X): 474127
UTM Nord (Y): 4608465

Classificació

Número de fitxa: 08163 - 282
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia: Música i dansa
Estil / època: Modern Contemporani
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Obert
Ús actual: Lúdic/Cultural
Titularitat: Pública
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dg., 04/08/2024 - 12:10

Descripció

Transcrivim el ball, segons va recollir la folklorista Sara Llorens, i recopilat per Pompili Massa (1990):

“POSICIÓ INICIAL:

Sis parelles mixtes més un home solt es col·loquen en renglera. Tothom s'agafa amb les mans baixes. El capdanser i el cuadanser es col·loquen girats perpendicularment a la resta de balladors i suporten girats perpendicularment a la resta de balladors i suporten amb un mà la mà de la balladora, i amb l'altra el colze d'aquesta.

PRIMERA TIRADA:

Motiu A.

1-2 Punt de tres de costat, cap a la dreta, amb salutació del peu esquerre a davant.

3-4 Punt de tres a l'esquerra amb salutació del peu dret a davant.

5-8 Repetició dels compassos 1-4.

9-12 Punt de tres llarg a la dreta i salutació del peu esquerre a davant a la caiguda del compàs 12.

13-16 Punt de tres llarg a l'esquerra i s'acaba amb peus junts.

Motiu B.

1-10 La renglera es parteix per la meitat i cada grup es desplaça en direcció a l'altre fent punt de tres fins a ocupar l'espai del contrari. S'acaba amb peus junts.

11-20 Les rengleres es desplacen amb punt de tres en sentit contrari fins a recuperar la posició inicial. S'acaba amb peus junts.

SEGONA TIRADA:

Motiu A

1-16 Igual als compassos 1-16 de la primera tirada.

Motiu B

1-20 El capdanser fa passar tota la corrua de balladors per dessota dels ponts formats per totes les parelles, començant per la de l'extrem contrari, fins que totes les dones queden girades d'esquena.

TERCERA TIRADA:

Motiu A

1-16 Igual als compassos 1-16 de la primera tirada, però tenint en compte que les dones canvien l'ordre d'inici dels peus.

Motiu B

1-20 Es desfà la figura de la tirada anterior fins a recuperar la posició inicial.

QUARTA TIRADA:

Motiu A

1-16 Igual als compassos 1-16 de la primera tirada.

Motiu B

1-10 L'home mitjancer alça els braços fent un doble pont i el capdanser i el cuadanser inicien un doble pont amb punt de tres. Aquests arrosseguen la corrua de balladors respectiva fins a tornar a deixar les dones girades.

11-20 Els homes de les puntes inicien la desfeta d'aquesta figura fins a recuperar la posició inicial.

CINQUENA TIRADA:

Motiu A

1-16 Igual als compassos 1-16 de la primera tirada.

Motiu B

1-10 El capdanser inicia un cargol de cara a dins amb punt de tres. S'acaba amb peus junts.

11-20 El capdanser gira sobre si mateix i desfà el cargol tornant a deixar els balladors en renglera.

SISENA TIRADA:

Motiu A

1-16 Igual als compassos 1-16 de la primera tirada

Motiu B

1-10 El cuadanser inicia un cargol de cara enfora amb punt de tres. S'acaba amb peus junts.

11-20 El cuadanser gira sobre si mateix i desfà el cargol tornant a deixar la corrua de balladors en renglera

SETENA TIRADA:

Motiu A

1-16 Igual als compassos 1-16 de la primera tirada.

Motiu B

1-20 El capdanser inicia una serp d'evolució lliure tenint en compte que cal acabar tancant una rotllana.

SARDANA.

Introït (no es balla)

1-8 Es fan curts de sardana

9-16 Es fan llargs de sardana

17-24 Es fan llargs de sardana saltats

Final.”

Història

Pineda de Mar ha pogut preservar les danses antigues gràcies al treball de la folklorista Sara Llorens (1888-1955), que recollí costums, llegendes i tradicions, cançons i balls del Maresme, i en concret de Pineda de Mar. Documentà que el Contrapàs es ballà a Pineda de Mar fins l'any 1870. En l'obra "*La festa major a Pineda*", de Lo Cornamuser Manola (1866) i publicada l'any 1878 diu:

“Aquí-s balla·l contrpàs,
Allà baix una sardana;
Tots ho fa de bona gana,
Sense pèdrer lo compàs”.

En el cas de Pineda, aquesta dansa era ballada per homes i dones alhora. Es ballava a la plaça, en sentit longitudinal. De vegades la corrua de balladors era tant llarga que calia ballar també al carrer Major.

Sara Llorens el va aprendre directament d'una ex-balladora que en aquell moment tenia setanta-sis-anys d'edat. L'any 1931 la mateixa Sara Llorens l'ensenyà a ballar a l'Esbart Català de Dansaires, que l'incorporà al seu repertori. Segons el seu recull, constava de les figures següents:

1er. Arrenglerades les parelles, es donaven la mà, fent que a cada cap de línia hi quedés un home. Per això era important que sempre quedés un ballador solt. Un cop col·locats, puntejaven uns quants compassos cap a la dreta, després cap a l'esquerra, i així successivament.

2n. El pont. En la primera part de la figura, la parella d'un extrem aixecava els braços en forma de pont, i per sota d'aquest hi passava la corrua de balladors en forma que, en acabat, la noia quedava girada d'esquena i amb els braços encreuats davant del pit. Formava pont aleshores la segona parella, sempre sense deixar-se anar de mans ningú de la colla, i es repetia l'operació i així successivament, fins que totes les noies estaven girades. Després es desfeia el camí tornant a passar la corrua per cada un dels ponts, començant pel darrer, amb el qual moviment les noies tornaven a quedar de cara.

Després venia la segona part de la figura, anomenada Pont doble. Consistia en formar dos ponts el ballador del mig, un amb cada braç, per sota dels quals passaven simultàniament i els dos extrems de la corrua, quedant així girades al plegat dues noies. Aleshores formaven dos ponts més: els de les dues parelles immediates a aqueixes noies, per sota dels quals passava respectivament el cap corresponent de la corrua de balladors. I així successivament fins que totes les noies estaven girades, que era quan calia començar a desfer el camí fet, com en la primera part d'aquesta figura.

3er. El caragol. Tot puntejant, la corrua de balladors anava enrotllant-se en espiral al volt del cap de colla, i tot puntejant anava després desfent l'espiral i fent-la al revés, o començant pel cap contrari, o començant pel mateix però fent la corba d'esquena.

4rt. La serp. Puntejant igualment, la corrua feia un zig-zag de serp, però amb ondulacions molt accentuades, que desfeia i repetia tant com li plaïa.

5è. La sardana. Els vells de Pineda no recorden més. Però els del proper poble de Sant Genís de Palafolls, recorden bé que al final es ballava una sardana curta”.

Pompili Massa (1990), materialitza el recull de les danses. A partir d'aquest moment es comencen a recuperar, de manera que quan arriba l'estiu, cap al vespre amb la fresca, a la plaça de l'Ajuntament, s'ensenya a ballar a tothom qui ho vulgui aprendre i poder-les ballar el dia de la Festa Major. Durant aquest procés se n'han pogut recuperar fins a set de balls.

Bibliografia

MASSA i PUJOL, Pompili (1990). *Dansar a Pineda*. Ajuntament de Pineda de Mar.

RODIÉ ESPINET, Agnès (2015). "La Dansa de Pineda", dins *Balls i Danses del Maresme*, p.33. Biblioteques Municipals del Maresme.

